

ТИЖНЕВИК - REVUE HEBDOMADAIRE - TRIDENT
UKRAINIENNE

Число 58, рік видання II. 19 грудня 1926 р. Ціна 3 фр. (Prix 3 fr.)

Париж, неділя, 19 грудня 1926 року.

Недавно вийшло в Парижі перше число «Прометей», місячника французькою мовою, що його присвячено «обороні прав народів Кавказу та України».

На своєму місці ми дамо оцінку новому органу, одмітивши позитивні та негативні його сторони, а тут хочемо навести де-кільки думок, які викликає саме його появлення.

Ми звичайно не покладаємо особливих надій, що голос «Прометей» озветься широкою луною, привертаючи увагу світу до становища поневолених народів та їхньої боротьби за визволення.

Значіння його — більше чи менше — залежатиме від причин внутрішніх, — оскільки він одбиватиме дійсний стан речей на Кавказі та на Україні та виявлятиме перед Європою всі ті шляхи, якими йдуть ці країни до своєї державности, та зовнішніх, — наскільки загальна світова кон'юнктура сприятиме тим змаганням.

В кожному разі тим, хто хоче ознайомитися з справами сходу Європи і хто через червоний морок, що огортає його сьогодні, здолає провидіти вже ясніші перспективи завтрашнього дня, тим «Прометей» повинен дати все потрібне. Безперечно, що до підготовання громадської opinii, привернення співчуття та уваги, утворення сприятливої для визвольних заходів моральної атмосфери, орган з такими завданнями, коли його буде добре редаговано і виходитиме він довший час, може зробити чимало.

Та яка б не була роля цих факторів в справі визволення, яке б значіння не мало утворення нової спільної трибуни перед широким світом, як би щасливо «Прометей» не виконав своє завдання, ми, повторюємо, далекі від того, щоб переоцінювати чи перебільшувати і сам факт народження нового журналу, і ті можливості, які перед ним odkриваються. Пам'ятаємо ми добре, що в боротьбі за визволення рішає не слово, а меч. Свідомість своєї мети і спільності інтересів, організованність і збройна сила — на них надія і України, і Кавказу.

Спільна сūмна доля, спільний ворог, спільна постійна загроза з пієночи і боротьба з нею завжди вимагали і вимагають порозуміння, міцної координації заходів та зусиль правительств республік, що їх території окуповані Москвою.

Спільність інтересів економічних і політичних, України та Кавказу, роблять ще нагальнішим і потрібнішим це порозуміння.

«Хто торкається України, — пише Жан Мартен, голова інтернаціонального Комітету для Грузії, — торкається Кавказу Північного; хто торкається Кавказу Північного, — торкається Азербайджану; хто торкається Азербайджану, — торкається Грузії; хто торкається Грузії, — торкається Вірменії. Була завжди, *volens — nolens*, солідарність фактична поміж сусідніми країнами, що їм загрожують певні великі цього світу. І коли сьогодні солідарність моральна додається до цієї фактичної солідарности, то пізніше, в день спільного визволення, солідарність економічна і політична зможе доповнити цю низку звязків, які об'єднали п'ять пригнічених націй».*)

Справді всі ми можемо в глибокій певності повторити разом з автором вищенаведених рядків старий жєневський девиз: «*Qui touche l'un touche l'autre*».

Отже з цього погляду вже в самому факті появи нового журналу бачимо ми маніфестацію цієї солідарности і координації.

Слід тільки побажати, щоб вони — ця солідарність та координація — де-далі то зміцнялися і за цим першим реальним кроком не заборилися інші в тому ж напрямку.

---

*) «Prométhée», № 1, ст. 9.

Н О В А П А Л Е С Т И Н А .

Останніми часами слово «українізація» не сходить із сторінок української еміграційної преси як в Європі, так і в Америці. «Українізаційний» рух на всі лади трактується. Одні газети ставляться до нього здержливо, другі прихильно. Большевицька ж українська преса аж захлинається та кричить про нього трохи чи не в кожному числі своїх урядових простирадел.

Не вводячи в критику цього «українізаційного» руху, як і самого терміну «українізація» — мало відповідного своєму прямому значінню (очевидно, його творці мали на увазі розмосковлення українського народу, бо ж українців не можна українізувати, як не можна чехізувати чехів) можемо лише констатувати справді чималий шум, що знявся в нашій пресі навколо цієї справи. Він, на великий жаль, якимось глушить ті рідкі голоси, що иноді обзиваються у українській емігрантській пресі про жидівський рух на Україні взагалі, а зокрема про жидівський колонізаційний рух на півдні України. На нашу думку, цього не сміє бути. Українська преса на еміграції, якій замкнуті уста большевицькі руки закороткі, мусить уважніше поставитись і як найчастіше освітлювати цю справу і ті наслідки, які вона може принести, коли прийде до відбудови української державности.

Коли поглянути на територію, де тепер осідають жиди, то мимоволі пригадується старі часи, — часи цариці Катерини II. Це ж земля Війська Запорізького, полита його кров'ю та рясно вкрита кістками волелюбивих запорсжців. Катерина II добре розуміла значіння для російської держави Чорного моря, коли зруйнувавши запорізьку Січ, почала заселювати запорізьські степи німцями, болгарами, сербами, москалями і т. д. Їй ходило про усунення українського живла, яке, як відомо, в кінці існування запорізької Січі, далеко поширилось не тільки на схід чи захід, але і на південь від свого центрального осередку.

Однак заміри Катерини II не здійснилися. На протязі менше як 150 років українське населення залило собою не тільки південь України, але й Крим, котрий тепер є в значній мірі українським. Правда, кількість чужоземних колоній збільшилася (зникла лише сербська, від якої як пам'ятка лишився слов'яносербський повіт), але всі вони були більшими чи меншими острівцями серед українського моря. Та що не вдалося Катерині II, те хочать зробити большевики, в роботі яких жиди, як відомо, грають одну з головних ролей.

Минуло вже більше двох років, коли в пресі з'явилися перші звістки про переселення жидів на вільні землі совітського союзу. Розуміється, що в самій справі переселення жидів на вільні землі великої, хоч і бувшої Росії, нічого недоброго не має. Коли жиди не можуть займатися тим, чим займалися до большевицької революції, то чого не поробити з них і хліборобів.

При зростаючій безземеллі на Україні, коли тисячі, а то й десятки

тисяч українських селянських родин чи не що року переселялись на Сибір, до Туркестану, в приволжські та заволжські губернії, здавалося, що і жидівська колонізація знайде своє приміщення на вільних просторах того ж Туркестану чи хоч би й Сибіру. Але замість цього жиди почали творити свої колонії на Україні і то тоді, коли українців їй дали примушує брак землі залишати свою батьківщину. Більше того, жиди почали творити свої колонії за допомогою большевиків і жидів з цілого світу лише в певній частині України, а саме на Херсонщині, Катеринославщині, Таврії, Кримщині і т. д.

Коли подивитися на цю територію з народописного боку, то ця частина української землі є найбільше мсзайчна. Більшими чи меншими групами тут живуть німці, греки, болгари, татари, караїми, молдаване, москалі, чехи, поляки, жиди. Українське населення тут сильно зменшилося під час останнього голоду, що доказує Герасимович в своїй дуже цікавій книзі «Голод на Україні», виданій берлінським видавництвом «Українське Слово».

Коли взяти під увагу ще й те, що і без-колонізації майже по всіх містах та містечках на більшості згаданої території було повно жидів, то зрозуміло буде, чому жиди вибрали місцем своєї колонізації як раз південь України.

Кожному відомо, як швидко мнсжитьсся жидівське населення, та тепер його зріст надзвичайно почне зрстати, бо ж воно збільшується переселенням все нових тисяч жидівських родин з цілої України і чи тільки з України.

Чи всі українці розуміють все величезне значіння того, що починає творитися на півдні України, ми не знаємо, однак мсжемо з певністю сказати, що це знають жиди не тільки ті, що сидять в Кремлі чи в харківському теперішнім «українським» уряді, але й жиди з цілого світу, починаючи від жидівських пролетарів і кінчаючи жидівськими капіталістами. Більше того, навіть сієністи, котрі спочатку були проти колонізації півдня України, — почасти з тих причин, що грсші, які раніше йшли на Палестину, починають плисти на Україну, — тепер починають співчувати тсму, що з таким завзяттям починає підпирати цілій жидівський світ.

Вся робота провадиться організовано так, як, лише мсжуть провадити її жиди. Як на Україні так і по інших країнах є або спеціальні організації, або організації, котрі віддали себе до псслуг дорогій для жидівського народу справі.

На Україні працює т. зв. ОЗЕТ (Общество Землеустройства Евреев Трудящихся). Як видно й назва ще не «українізована». Має воно філії по всій Україні.

«Київська організація цього товариства, що існує тільки рік з малим, охопила всею роботою робітничу масу м. Києва, має понад 40 осередків на підприємствах і число членів де-яких з них досягає 100 і більше. Вона охопила чималу масу кустаря, осіб вільних прсфесій і частину неорганізованої люднсти, утворила 9 районних відділів, що активно працюють, притягла громадським шляхом кошти, щоб

придбати тракторний загін в складі 10 тракторів, сприяла комплектуванню організації 250 родин, що вийшли з Києва та з округи, дала їм частину живого реманенту то-що» («Прол. Пр.» ч. 256).

Крім цього товариства на Україні ще одна є організація, що має назву: Всеукраїнський Комітет Сприяння Земельному Влаштуванню Евреїв. На жаль з його діяльністю не пощастило познайомитися, відомо лише, що в сени цього року він ухвалив, як пише «Прол. газета» ч. 264, «план єврейського переселення на українських земельних фондах — виконати в 1927 р. на 100 відсотків. Весіння група комплектування пересельських товариств переводитиметься між 15-м листопаду та 1-м січня».

В цій замітці цікавим є те, що для жидів ще вистачає українських земельних фондів, для українських селян всени вже давно вичерпані так, що доволиться хоч не хоч мандрувати на Сибір. Та колиб й забракло, то треба думати, що їх десь знайдуть.

Треба думати, що поки існуватимуть на Україні большевики, то жидівський переселенський земельний фонд не скоро буде вичерпаній. А коли його в призначених для колонізації місцевостях забракне, то земельний фонд збільшать. От свіжа вістка підтверджує ці слова. «Нар. Ком. Зем. Справ збільшує єврейський переселенський земельний фонд до 5.700 десятин у Маріупольській та Запоріжській округі». («Прол. Пр.» ч. 255). Очевидно раніше наміченого було вже замало,

Колонізуючи південь України жидівми, большевики разом з цим роблять все можливе, аби і з культурного боку прийти їм з допомогою. Отже ведеться широка культурна і загально освітня робота. Вже тепер відкрито кілька сот жидівських шкіл, сім жидівських технікумів, які готують жидівських педагогів-фахівців. В колонії «Фрайланд» коло Інгульця засновано спеціальну сільсько-господарську школу; відкриваються сільсько-господарські товариства, видаються числені жидівські газети та журнали. При Українській Академії Наук відкрита катедра жидівської культури. Одним словом, робота кипить.

Розуміється, як вже раніше було згадано, що жидівство з цілого світу, а особливо з Америки не тільки до неї приглядається, але й всебічно, головню матеріально їй підпомагає. Числені делегації американських жидів одвідують жидівські колонії, що би на власні очі переконатися у великому жидівському колонізаційному рухові. Певно Палестина не бачить тепер стільки жидівських делегцій, як їх бачить південь України, та й не диво, бо вже були випадки, що й з Палестини виїздили жиди на Україну. Правда, як свого часу, писалося в харківських «Вістях», вони тікали від жидівсько-англійської буржуазії та це сути самої справи не міняє.

Як реагує Америка на колонізаційний жидівський рух, послухаємо самих жидів. Генеральний секретарь жидівської американської організації «Ікор», що має 75 філій, Ватенберг заявив:

«У Н'ю-Йоркському комітеті є представники найбільших єврейських професійних організацій, як спілка жіночих кравців (40.000)

членів) то-що. «Ікор» сам є членом таких організацій: акційного товариства з капіталом у 1 мільон карб. (!?, певно долярів), де налічують 7 тисяч акціонерів і вільного товариства, що влаштовує базари, лекції, концерти на користь справи.

Останнього часу організували тракторну кампанію. До цього часу переслали до СЗЕТ'у 20 тракторів і понад 40.000 дол. готівкою. Ріжні організації «Ікор'а» зобов'язалися дати трактора кожнєму жидівському селу в СРСР (читай на Україні).

Єзрейська інтелігенція ставиться тепер прихильно до землевпорядкування євреїв в СРСР навіть деякі з сіоністів примушені визнавати одверто користь цієї справи. («Прол. Пр.» ч. 249).

Ще б пак не визнати, коли на протязі якихось двох років вже посідають великі території української землі, певно більші ніж сама жидівська Палестина.

Представник другої делегації жидівських американських робітників Левін, об'їхавши із своїми товаришами жидівські колонії на Херсонщині та Криворіжжі, сказав співробітникові Ратау, «що в Радянському союзі (причому тут радянський союз, коли він побував лиш в Херсонщині та Криворіжжі?) зроблено багато для колонізації євреїв. Ні в Палестині (підкреслення наше), ні в Аргентині нема таких успіхів, що їх має Радянський Союз в царині переведення євреїв на хліборобство. Американська єврейська громадськість надалі ще збільшить допомогу євреям-колоністам в Радянському Союзі» (підкреслення наше). («Прол. Пр.» ч. 255).

Недавно в Симферополі відбувся 1-ий Всекримський з'їзд ОЗЕТ'у, який, як пише все та ж «Прол. Пр.» ч. 247, має великий успіх.

«З'їхались представники майже від всіх кутків Крима (значить вже майже нема таких кутків в Криму, де не було б більших чи менших жидівських груп?). Заля селянського будинку була переповнена представниками робітничих та громадських організацій. Багато людей залишилося на вулиці...

З цифрами в руках тов. Ларин показав зріст землеупорядкування єврейських колоністів по всіх республіках Союзу. У Латвії, Англії, Америці і навіть у Палестині ростуть організації допомоги нашому землеупорядкуванню. Американська пролетарська організація «ІКОР» має зараз великий авторитет... Навіть жовтий меншевицький американсько-жидівський «Форвертс», що цюкує Радсоюз, повинен був визнати успіх єврейського землеупорядкування і трохи допомогти йому».

Цими днями у Парижі вийшов альбом художніх малюнків з життя жидів-хліборобів на Херсонщині та в Криму. Малюнки зробив маляр І. Рибак, що спеціально їздив для цього торік на Україну. Ціна альбому 10 дол. Альбом має цікаву назву: «На єврейських полях на Україні». Для чого його видано, говорити не приходиться, — думаємо, що всім і без того ясно.

До всього сказаного треба ще додати, що не тільки на півдні України, але і в інших її частинах одкривають судові жидівські

камери, жидівські районні міліції. Та особлива увага звернена на Одесу. Тут і судовий і адміністративний апарат пристосовується до жидівської мови. Комісія, яка виділена міліційними робітниками ухвалила вісім дільниць Одеси перевести на жидівську мову. Для тих міліційних робітників, котрі не знають жидівської мови, одкриваються трьохмісясні курси. При жидівських судових камерах буде заведений перекладчик (і за це спасибі) («Прол. Пр.» ч. 254).

Отаке то діється на півдні бідної України, і то саме на тих місцях, де було пролите стільки української крові. Ще 8-10 років тому певно найбільший жидівський мрійник не міг і мріяти про те, що за короткий час тут сталося. Чи приведе все це до спокійного розв'язання все більше не українськими руками зав'язуваного вузла нормальних взаємовідносин між українським і жидівським народом, — ми сумніваємося. Яким способом закінчиться ця ганебна спроба совітів, зараз не можна сказати, але певні ми, що з часом вона буде зліквідована.

Все те, що робиться на півдні України, набирає з кожним днем більшого значіння і більшої сили для всього жидівського народу. Той національний жидівський дім в далекій Палестині відходить на задній план, та й дивуватися тому нема чого, бо тепер на берегах Чорного моря, на українській землі, росте нова Палестина, більша за стару і по території, і по кількості жидівського населення.

В. Б у р.

НЕРВИ НЕ ВИТРИМУЮТЬ.

Не встиг Гуревич, що в Празі розрубав Гордієз вузол національного питання, накласти на себе лавровий вінець, як там же виступив Мякотин і виступом своїм направляв «помилки» Гуревича. Не встигли заспокоїтися після виступу Мякотина нерви російської еміграції, як нове заспокоєння для них, — новий виступ С. Н. Прокоповича по національному питанню. Вглядає це справді так, ніби це питання — по суті всіх докладів питання українське — не дає спокійно спати й дихати бідним росіянам.

Як подають російські газети, 30 листопаду С. Н. Прокопович виступив в Празі з докладом на тему: «Економичні основи національного питання». Доклад було розбито на дві частини: в першій докладчик вивів кілька загальних теорій що-до зв'язку між економичним і національним розвитком, а в другій — торкнувся розриву національної проблеми на території б. російської імперії.

В першій частині докладчик довів пряму залежність між прогресом та поширенням мови, а так само між розвитком мови і промисловим зростом даної країни. По словах докладчика — економичний момент в національній відродженні грає цілком визначену роль, а тому можна встановити такий закон: чим більший в даній країні відсоток осіб, що захоплені процесом індустріалізації, тим вище ступінь

національного розвитку. А тому із зростом економічного розвитку в його капіталістичнім вигляді етнографічні національності уступають місце політичним націям. Процес утворення сучасної нації базується не на примусі, а на економічнім інтересі. А державна мова, так як і залізниця, є засобом зв'язку.

Не можемо вступати в полеміку відносно висловлених положень докладчика, вони по суті правдиві і з них можна витягти плюси і для України, хоч їх наводив докладчик для побороення української «сепаратистичної» ідеї, виходячи з принципу російської великодержавності і беручи за основу такий державний організм, як «єдина і неділима». Скажемо тільки що, беручи в основу наведені докладчиком теоретичні передпосилки, ми з успіхом можемо говорити зараз про «руській вопрос на Україні» в сучасній кон'юнктурі національностей, що перейшли на положення меншостей.

Значно цікавіша друга частина, а якій докладчик хоче прикласти наведені положення до розрішення національного питання, а в тсму числі і українського.

Положення національного питання в сучасній Росії (а не ССРСР!), докладчик вважає «отчаянним». Чому? Очевидно тсму, що большевики допускають таке «безобразіє», як українізацію, творення нац. республік і т. д. І докладчик береться доводити, що існує «безобразіє», бо те, що зараз одбувається на теренах бувшої Росії, протирічить всім даним, які напр. дає перепис населення в... 1897 р. — себ-то майже 30 років тому назад. Що й казати, те, що за ці 30 років одбулися такі процеси на теренах колишньої Росії, що на віки змінили не тільки економічні, політичні, але й культурні відносини, на такого мірсадного діяча, як С. Н. Прокопович, це очевидно не впливає і нічого його розумові чи серцеві не говорить, — хоч підстава до аргументу тхне турхлявиною та цвіллю.

Але добре, що ж виходить з даних перепису хоч би й 1897 року. Докладчик бере дані ці і пропонує прослідкувати їх положення в місті і в промисловості. З групи «руськіє» в городах живе майже 16 відсотків, торгівлею займається 3 відсотки, в промисловості — 11,5 відсотків. Для українців відповідні відсоткові відношення такі: — 5,6; 1 і 4,9. Для білорусів — 2,9; 0,3 і 2. Для жидів — 45,8; 35,9 і 32. Для татарів — 41; 4 і 4,5. Для грузинів — 12; 3 і 5, для вірменів — 23; 7,5 і 10. Отже по цій таблиці виходить що на найбільшій промисловій височині стоять великороси, жиди і вірмени, на другсму місці — татари та грузини, а на третьому — українці й білоруси. Варто тільки подякувати докладчикові і нагадати, що по тсму же переписсві Україна у відсотковсму відношенні що-до людей з вищою та середньою освіттю зайняла одно з перших місць. Але цей аргумент не є вигідним С. Н. Прокоповичеві, отже він його «забув».

Торкаючися, напр., того твердження, що українці вважають Донецький басейн українським, докладчик заявляє, що українці-рєбїтники складають там незначний відсстск, а великоросійських рєбїтників нараховується більше як 600.000. Ця думка докладчика не одпо-

відає дійсності, бо політика більшовиків у Донбасі протирічить поглядові докладчика; вони, бачучи переважаючу більшість українського населення в Донбасі нарочито хочуть його зденационалізувати, насилаючи туди в більшості кацапів, щоби зменшити кількість українців що найбільше до 50 відсотків і щоби таким чином доводити, що Донбас не є українським. Про це питання вже в українській пресі говорилося і воно досить освітлене. Шкода, що С. Н. Прокопович з огляду на його невігдність для себе його знову «забув».

Базуючися на даних, яким вже, слава Богу, йде 30-тий рік, докладчик доводить, що українського пролетаріату не існує зовсім, але не вказує того, що Україна — є краєм хліборобським, а по-друге не говорить про те, що на Україні пролетаріат був чужий в силу незалежних від України, а скорше від політики російського уряду, причин, і зовсім замовчує той факт, що зараз на Україні відбуваються дуже серйозні процеси індустріалізації, які мають наслідком значний і помітний перехід українського населення з села до міста, себ-то переливання селянської верстви в робітничу. А того, що робиться сьогодні, забувати не годиться.

Знищивши таким чином всі можливості українського населення до ведення самостійної промисловости, докладчик переходить до другої своєї тези, — до ролі мови в промисловості. На його думку рішаче значіння буде мати російська мова, як могутнє знаряддя промислового зближення, як мова звязку. Без «общє-русского языка» конкуренція з Езропоу (чия?) просто немислима. А тому, що згідно з наведеними докладчиком даними, великоросійська промисловість пішла далеко вперед, то значить повинна бути не тільки перевага великоросійської промисловости, але і великоросійської мови, як державної, що служитиме знаряддям звязку, так само, як і звичайні залізниці.

Розбираючи сучасний стан на теренах бувшої Росії, докладчик «по статейно» спинявся над окремими групами, що творять навіть зараз незалежні організми. Дісталося Польщі за те, що вона пригночує росіян (очевидно С. Н. Прокопович вважає населення Волині та Галичини теж «русским»). Дісталося Грузії, яка в період своєї незалежности теж «всздвігла гоненія» проти росіян. А що до України, то докладчик рішає в простіший спосіб, ніж то рішав Гуревич чи Мякотин. Н. С. Прокопович заявляє просто, що українізація є річчю безплідною, одмічає значіння великих просторів в Росії, куди можуть розміститися надлишки українського населення, і кїмчає згядксю про одну книжку, яка вийшла в Німеччині, під заголовком «Німеччина і Україна», в якій одверто говорить про значіння українського ринку для Німеччини та проводиться формула: «Будучність Німеччини на Україні».

Що-до українізації, то цілком слушно зазначив докладчик, що це «перманентне явище» безплідне; але для кого? Ясно — для чужинців, і в першу чергу — для росіян, про що свідчить більшовицька преса, але для українців — воно буде плідним. Що-ж до пропозиції виїзжати у великі простори Росії, коли на Україні не вистачає землі,

та коли надлишки населення не можуть йти до міста — себ-то в індустрію, завдяки конкуренції пануючої нації на боці якої була досі перевага в освіті, то такі пропозиції є для нас річчю знайомсю здавна.

Що-ж до книжки, яка говорить про Україну, як про ринок для Німеччини, то не варто було цей аргумент наводити, бо коли Росія зараз звелася просто на ніщо, завдяки большевицькій господарчій політиці, то зрозуміло, що очі Німеччини направляться туди, де економічні взаємини можуть бути здоровшими і принесуть якусь користь, бо ж — як казав сам докладчик — економічні закони невмолимі. І наведений докладчиком аргумент говорить за Україну, а не проти неї, і говорить проти Росії, а не за неї.

Не міг втриматися докладчик і від персонального моменту. Він гадав, що може аргументи такого порядку матимуть силу. Він сказав, що його батько — українець, сам же докладчик жив на Білорусі і рахував себе росіянином, вважаючи, що великороси, малороси і білоруси — це три гилки єдиного російського народу. Звичайно різні сини од батьків бувають, але дивно було б, коли б син француза, що родився в Альзасі після 1871 року, вважав себе німцем. Але це справа інша. Страшенно вражає докладчика, що його приятелі, які себе називали українцями та білорусами, йому говорили, що він москаль, кацап, що він їх пригнічує, що вони хочуть визволитись і утворити власні держави. Правда докладчик, із тяжким зітханням заявляє, що «насільно міл не будеш». Коли ж більшість з них справді бажає «отделіться», то хай, мовляв, влаштовує «чесний» плебісцит і творить свої держави. «Краще невелика хірургічна операція зараз, ніж постійна недуга в майбутньому», — каже докладчик. Але хай же мають тільки на увазі, всі наведені вище економічні основи сучасної національної держави, та хай не нарікають, коли росіяне, сбезсилені війною та революцією, займуться тільки питаннями свого промислового розвитку і дадуть можливість цим національностям самим нормувати свої відносини і в середині, і з сусідами».

Боже, Боже! Як тяжко зрозуміти Н. С. Прокоповичеві, що ця «невелика хірургічна операція» вже зроблена, і що нам тільки й треба, щоби росіяне зайняли тільки питаннями свого промислового розвитку, а не втручалися у внутрішні стосунки України та в її відносини з сусідами. А то Донбас — «руській», — Новоросія — не Україна, Кубань — не Україна і т. д. і т. д.

Загалом весь доклад побудований якимось занадто хистко, аргументи занадто натягнені, для доказів їх треба було-б доставати матеріял, свіжий, живий і актуальний, а йому вже слава Богу аж 30 років...

Пригадується частушка російська, яка появилася в часи революції, що характеризує цю «невелику хірургічну операцію»:

«Била, била Росія, великая держава,
Врагі ея боялись, била ей честь і слава.
Била, била Росія, но вот она распалась,
І от Росії только... лишь яблочко осталось».

Отже С. Н. Прокопович не бачить, що «лішь яблочко осталось», та й це «яблочко» — не першої свіжости.

Виступали опонентами і українці, і грузини, і самі росіяне (Чернов). Але дивно робиться, чому українці ходять на такі диспути? Що українці цим хочуть довести? Невже думають справді переконати росіян в тому, що мирно можна рішити відносини України і Росії? На нашу думку, ходити до росіян, диспутувати з ними і щось доводити їм, — абсолютно даремна річ. Хіба не досить зрозуміло висловлюється відносно цього наш землячок Александр Яблоновський, що «подвизається» на шпальтах «Возрожденія», — а росіян-же він добре знає; він же ясно пише в ч. 519 з приводу докладу ще Гуревича, який «роздарив» Росію всім «інородцям»: «Дозвольте спитати: — Яким же ідіотом, яким віслюком мусить бути російський народ, щоби без війни, без багнетів та гармат, згодитися на таке варварство?». А з приводу докладу Мякотина той же А. Яблоновський в ч. 535 написав таке: «З самостійниками, що мріють розтягти «малоросійські» шаровари від Карпат аж до Кавказу, треба говорити просто і «безобіняков»: — Хочете взяти від Росії Чорне море — беріть. Але це можливо тільки шляхом завойювання. Треба подолати і «растереть в порошок» всю Росію, треба знищити її армію і стати коліном на груди всього народу російського, щоби звести на ніщо всі вікові криваві напруження Росії в її боротьбі за моря. — Адже ж ви, самостійники, думаєте не тільки про моря, вам дуже до вподоби і Новороссія, і Крим, і Кубань...»

Так і написано: «без війни, без багнетів та гармат» Росія не псдоється на відірвання України від неї. То що-ж тут допоможуть диспути? Коли нам доведеться одстоювати свсе Чорне море війнсю, багнетами й гарматами, то так і будемо одбивати; коли для того треба «стати на груди», то нічого не поробиш, треба стати, хоч тим може і «зведуться на ніщо всі вікові криваві напруження Росії в її боротьбі за моря». *A la guerre comme a la guerre!*

Але чи ж потрібні тоді всякі диспути?

В. Романа.

„Український“ пролетаріят показує справжнє обличчя.

Коли й припустити, що існує самостійна большевицька Україна та що всі балачки про її окупацію є витвір буйної фантазії «української буржуазії», все ж ніхто не заперечить факту провідної ролі, що відіграє пролетаріят в теперішнім житті українського народу. Особливо треба це сказати про мійський пролетаріят, на який спочатку спіралися московсько-жидівські большевицькі опікуни, а пізніше їхні ставлєнники, окремі українці з породи «самоотверженних», у яких вся відданість справі української державности мірялась більшим чи меншим шматком гнилої ковбаси, та яких, зрештою, нашій батьківщині ніколи не бракувало.

Однак вже на початку большевицького панування т. зв. українського уряду кожному кидалося у вічі не зовсім нормальне явище. В той час, як широкі селянські маси були вороже настроєні проти харківської експозитури московського уряду й його політики, що показали хоч би пізніші масові повстання, — мійський пролетаріят, в своїй масі, всемірно підпирав московських ставленників і морально, і матеріально.

Таким чином на Україні повстало два ворожих табори, що взаємно себе ненавиділи. Менший, але ліпше організований, мійський пролетаріят в своїй масі ворожий не тільки з соціального, але здебільшого й з національного боку до настроїв українських широких селянських мас; і більший, неорганізований, табір українського селянства. Це ненормальне явище кидалося кожному в вічі; не могли його не зауважити і самі большевики, бодай ті, що були українського походження. Бо ж мійський переважно московсько-жидівський пролетаріят, що дав головні капри для комуністичної партії большевиків України, — зостався чужими колоніями серед українського селянського моря.

Щоби цього позбутися, і тим вирвати козири з рук своїх ворогів, починається т. зв. українізаторська політика. Українізуються комуністична партія, всякі мійські уряди, бюро, професійні спілки, видаються українські газети і т. д.

Ця українізаторська політика, яку большевики вже кілька років провадять, найкраще показує велике значіння, яке може мати з українізований московсько-жидівський пролетаріят для прищиплення ідей інтернаціоналу українським селянським консервативним масам. Зрештою, і самі большевики про це одверто кажуть. Про вихід нової української робітничої газети «Пролетар» пише «Прол. Пр.» (ч. 271) дослівно таке:

«Українізація пролетаріату — це рішуче завдання, яке поставила собі партія...

«Нова масова робітнича газета ще багато важитиме тим, що вона зближить наше робітництво з українським селянством (ростріл наш. В. С.). Адже мовний розрив між робітництвом і селянством є велика загроза, тим часом ми маємо ще таке явище, коли чимала частина робітництва не впливає на селянство через їх мову, власне українську».

В другому місці таж газета пише:

«Через масову робітничу газету широкі маси робітничі як найшидч з'єднаються з українським словом і цим утворяться сприятливі умови для того, щоб український культурний розвиток прямував шляхом інтернаціональним, комуністичним (ростріл наш. В. С.), отже шляхом справжнього поступу, всупереч усім намірам дрібно-буржуазних націоналістів гальмувати інтернаціональний розвиток української культури».

Чи ж розуміє мійський пролетаріят все значіння українізаторських заходів большевиків, все існування котрих тісно звязане головно з

існуванням самого пролетаріату? Нам здається, коли й розуміє, то не в такій мірі, як би того хотіли харківські можновладці. Не вважаючи на його кількісність українізацію, мійський пролетаріат нема-нема тай покаже своє справжнє обличчя, і ніби на злість своїм українізаторам.

Чи ни найкраще це виявилось у зменшенні тиражу з'українізованих большевицьких газет або в голосованні про мову робітничої газети. Як подають «Дні» (ч. 1168), переведене ЦК КПБУ голосування по ячейках комуністичної партії, отже — організації, на яку найбільше спіраються у своїй роботі большевицькі узурпатори, дало такі наслідки:

В Харківських залізничних майстернях з 252 членів комячейки 236 душ голосувало за видання партійного органу на мові московській...

«На Харківському заводі по будівлі паротягів за видання газети на московській мові голосувало 89 відсотків, а на других підприємствах московська мова зібрала тільки 76 відсотків всіх членів ячеек».

• «В Катеринославі за видання партійного органу на мові московській голосувало: на заводі імени Петровського (бувний Брянський) 1.602 партійці з 2.085, на механічній заводі (бувний Ганке) голосувало за московську мову 127 партійців з 165, а на інших підприємствах скоро 70 відсотків».

«В Одесі кількість тих, що голосували за московську мову, виносить 90 відсотків».

Далі газета пише, що наслідки голосування на Юзівському, Макієзському і енакієзському районах поки що не відомі, але в кожному разі московська мова повинна зібрати там не менш 65-70 відсотків всіх голосів з комуністичних організацій.

Лише в Києві порівнюючи більший відсоток голосував за українську мову, але й там по більших підприємствах московська мова зібрала 55-62 відсотки.

Не ліпше справа стоїть із комсомолом — цією надією і гордістю комуністичної партії. Здавалось би, що робітнича молодь, котра була свідком українських визвольних змагань, 1917-1920 років, свідком розвитку української культури, мусіла би скоріше виявити свої симпатії до української мови, ніж їхні батьки, що «нікакой» України не знали, а між тим і тут справа стоїть досить зле. Про це пишуть не якісь там «жовтоблакітні» газети, але червоні з червоних, та ще й ті, що виходять на самій Україні, яким отже хоч не хоч, а приходиться вірити. От що приміром пише про це «Прол. Пр.» ч. 255,

«Справа українізації нашого низового комсомольського апарату, особливо в виробничих осередках (ростріл наш. В. С.) стоїть досить кепсько. На комсомольських зборах доповідають російською мовою, протоколи засідань, бюро та осередкових зборів пишуться теж російською мовою, в той час, як всі інструкції й циркуляри зверху (починаючи від райкосу) надсилаються українською мовою».

А далі:

«Рядові комсомольці та осередковий актив майже зовсім не читають українських часописів».

Далі газета подає конкретний приклад. Так в комсомольському осередкові Київ — вантажний комсомольці, — «не передплачують жадного примірника», ні «Прол. Пр.», ні «Комсомольця України».

Подібне діється й по різних професійних союзах, в яких організований переважно безпартійний пролетаріят. Харківський «Ксмунист» 6. XI. пише: «Комісія в справі українізації встановила, що низка установ друкує бланки та векселі російською мовою».

«Професійні спілки, що видають масову літературу, намагаються її друкувати московською мовою. Щоб уникнути контролю окрліту, дають замовлення московським та ленинградським друкарням» (рострія наш. В. С.).

Підводячи підсумок сказаному, не можна не признати тяжкого становища українських комуністів. Перед ними стоїть завдання прищепити ідеї комунізму українським селянським масам, що може бути осягнене лише при допомозі мійського пролетаріату, особливо його організованої частини. Це може бути зроблене тоді, коли мійський пролетаріят з'українізується, бо ж «мовний розрив між робітництвом і селянством є велика загроза...» Між тим пролетаріят не тільки не хоче українізуватися, але противно, бажає надалі лишитися тим, чим є, і при кожній нагоді, як вже вказувалося, показує своє справжнє московське або московсько-жидівське обличчя.

Чи при таких умовах українські комуністи в силі будуть усунути і далі існуючу загрозу, що самі ж підтверджують, — ми не віримо, бо селянство нагадає про себе харківським комунарам швидче, ніж його встигнуть з'інтернаціоналізувати. Не допоможе їм і мійський пролетаріят, хоч бд як вони його не намагались з'українізувати.

Це значіння селянської «небезпеки» добре розуміють в Харкові, і тому там не тільки «поддєливаються под мужицькій разговор», але й під мужицькі настрої. На жаль, цього не розуміють де-які наші соціалістичні партії, які, замість того, щоб всю увагу віддати українському селянству, головній опорі будучої української державности, й надалі думають про «наш» пролетаріят, який, до речі сказати, в своїй масі ніколи не йшов за згаданими здебільшого інтелігентськими партіями та при кожній нагоді показував нашим соціалістам своє «общерусское лицо».

В. Слобожанський.

З СУДОВОЇ СПРАВИ.

---

21 грудня слідчим було допитано двох нових свідків з боку цивільної сторони, а саме пана Качуру, члена Центральної Ради, який подав інформації що-до українсько-жидівських відносин, та пана Титлюка, члена Шалетської Громади, який був в Проскуріві підчас погрому 16 лютого 1919 р.

О Д Р Е Д А Н Ц І І.

Цим числєм закінчуємо рік. З огляду на Різдвяні Свята наступне число „Тризуба“ має вийти в суботу, 1-го січня 1927 року.

Хроніка.

З ВЕЛИКОЇ УКРАЇНИ.

— Охорона природи на Україні. — «З метою організації справи охорони природи на Україні ще в минулому році при Головнауці організовано Комітет Охорони Природи, на чолі його стоїть проф. О. Федоровський (адреса: Харків, вул. Артема, 29, Наркомос, Головнаука, кімн. 11).

«На початку біжучого 1926-27 операційного року почалась організація краєвих Комітетів: в Харкові, Києві, Одесі та Дніпропетровському. В краєвих комітетах головують Краєві Інспектори. Головні завдання цих Комітетів: реєстрування забутків природи, їх наукове дослідження та організація їх охорони». («Вісти» ч. 273).

— Всеукраїнський з'їзд акушерів та гінекологів має зібратися в Києві в травні 1927 року з такою програмою: 1) Акушерська допомога на селі та по містах України 2) Аборти 3) Девіація. Головою організаційного комітету проф. Г. Пісемський («Вісти» ч. 271)

— Робітничий університет у Києві. — Робляться заходи для його відкриття.

«До справи організації робітничого університету ухвалено прияти всю київську радянську суспільність, секцію наукових робітників та кооперацік.

«До університету прийматимуть переважно робітників від варстату. Навчання провадитиметься українською мовою. («Вісти» ч. 271).

— Наукове т-во на Донеччині. — «Укрголовнаука затвердила статут заснованого в Луганському Наукового

т-ва на Донеччині. Т-во ставить завдання науково розроблювати і студіювати питання з різних галузів науки і виробництва та вживати заходів до найдоцільнішого пристосування в народньому господарстві досягнень сучасної науки і техніки. Крім того т-во має популяризувати наукові знання серед широких мас трудящих і, особливо, вивчати Донбас. Для цього т-во влаштуватиме експедиції, екскурсії, засновуватиме дослідні станції, лабораторії, музеї та інші наукові і науково-практичні заклади.

»Т-во має нині понад 40 членів, що працюють по різних секціях, заснованих при т-ві». («Вісти», ч. 271).

— У Кам'янецькому науковому т-ві. — «На одному з засідань Кам'янецького Наукового Товариства член його Кржеминський зачитав доклада про оздоблення селянських хат ліпним орнаментом.

Орнамент здебільшого має форму зірки чи квітки й виліплюється з глини. Вперше його вжив селянин с. Лисківці Федір Климів. Мистецтво це починає ширитися, в багатьох селах організуються спеціальні майстерні («Вісти», ч. 273)

— Український першабний будинок освіти в Петербурзі. — 22 листопаду в Петербурзі відбулося урочисте відкриття Українського Державного Будинку Освіти ім. Г. І. Петровського. Українська Академія Наук за свого представника для участі в святі призначила акад. Перетца. («Пр. Пр.» ч. 269).

— В У Ф К У цього операцій-

ного року випускає 30 картин.
(«Вісти», ч. 273).

* * *

— «Ук раїні за ці я». Що з неї виходить в Катеринославі, то видно з ч. 273 «Вістей»;

«Як то виявило обслідування урядової комісії по українізації спільно з РСІ, апарат ЦРК скорочувався за рахунок службовців, що при перевірці зараховані були до 1-ої та 2-ої категорії.

«Страхконтора, приймаючи нових співробітників, перевіряла їх що до знання укрмови сама.

«Не гаразд з українізацією й по наших ВУЗ'ах. Технічний персонал мовою опанував, а адміністрація та професура мало того, що мови не знає, але й вороже до неї ставиться».

Та ж газета спиняється на причинах, що гальмують справу українізації: «Головніші з них — досить байдуже відношення урядових комісій до українізації, приймання урядовців на роботу, що не знають української мови».

* * *

— Національні меншості. — По польських селах на Правобережжі відкрито чимало нових освітніх установ. Нові школи надто в прикордонній смузі одкривають з великою урочистістю. Як от в селі Грудіку, селі Пікові. В Листопадовці відкрито польський селянський будинок.
(«Вісти», ч. 272).

— Обрусіння. — Як подають «Вісти», ч. 272, в промислових районах, як Дніпропетровським, Сталінським та Луганським в комсомолі «відсоток українців зменшився, що о по я с н ю є т ь с я п р и ї з д о м т у д и м о л о д і з Р о с і ї».

— Російська мова. — В Артемовській, Луганській і Сталінській округах у рудницьких селищах перепис буде переведено частково українською мовою, частково російською, «з огляду на те, що тут переважає російська людність» («Вісти», ч. 273).

— Пік л у в а н н я п р о н а ц. меншості у Вузах. При прийманні цього року до Вузів в Одесі «більше було звернено уваги на притягнення нацменшостей — німців, поляків та болгарів». Подаючи дані що до інших національностей, «Вісти» не наводять числа прийнятих до Вузів жидів, але результатами т.т. Трахтенберг і Рубін задоволені:

«Молодь прийнята до вузів та робфанів цього року цілком відповідає завданням нашої пролетарської держави, і добуті в ВУЗ'ах знання вона використає в безпосередній тяжкій і відповідальній роботі по будівництву соціалізму в нашій країні». («Вісти», ч. 273).

* * *

— В е л и к е з а в д а н н я. Пленум ЦК КПБУ ставить такі завдання перед партією на найближчий час: «зміцнення пролетарського керівництва трудящими масами, «тісний союз пролетаріату з біднотою та середняцьким селянством», «особлива увага на організації бідноти й наймитства».

«Треба зробити все як з боку політичного так і з боку організаційного та господарського, щоб всебічно підвищити активність бідноти й збільшити її участь в нашій соціалістичнім будівництві».

(«Вісти», ч. 272).

— Н е п о к і й п е р е д і с п и т о м. — Спиняючись на становищі на селі, «Вісти», ч. 272 виявляють непокія. «Минулого разу настрої середняка був дуже гарний, але за цей час на селі могли відбутися зміни, що можуть вплинути і на наслідки виборів». Не певен середняк, а ще гірше з куркулем. «І коли вже минулого року, — пише газета, — він намагався виявляти активність, то тепер, роздратований, він уже силкується з'організуватися і будь що-будь перетягти на свій бік верхівку середняка. Звіди, головним чином звідси, походять усі труднощі майбутньої кампанії перевиборів Рад на селі. Щоб їх перемогти, нам треба буде перевести на селі широкую ідеологічну роботу, гаразд

підготовивши партійний актив до тих політичних питань, що їх висувуватиме на виборах глитай, використовуючи наші суперечки з опозицією. Як ленінська більшовицька партія, ми зобов'язані передбачати ускладнення, що їх намагатиметься утворити нам глитай. Ми повинні протиставити його підкомам широко організовану одсіч. Ми повинні зміцнити нашу організацію, зміцнити зв'язок з біднотою, зміцнити комнезами, мобілізувати на роботу перевиборів усю партію. Майбутня кампанія перевиборів Рад стане для КП(б)У справжнім іспитом в умовах складного схрещення соціально-політичних моментів з національним».

— М р і і. — «Тепер стоїть завдання, — пишуть «Вісти», розвиваючи програму ухвалену ЦК-ом, — зміцнити настрій бідноти». І газета мріє про заходи, якими пощастить це зробити.

«Цього можна і повинно досягти низкою ділових заходів. Напр., треба, дослідити діяльність наших кредитних органів і подбати, щоб біднота одержувала не коротко-терміновий кредит, як про це свідчать де-які вказівки, а довготерміновий. Разом з тим треба від цілком вірного загострення питання про колгоспи перейти до конкретної допомоги цьому рухові. Поки розгортання промисловості не має змоги рекрутувати з бідноти нові кадри промислового пролетаріату, — колгосп лишиться для зруйнованого бідняка єдиним виходом зі злиднів. («Вісти», ч. 272).

— Д і й с н і с т ь. — А що виходить з цього «єдиного виходу», із цих мрій, — відповідь знаходимо в попередньому числі тієї ж газети: на сесії ВУЦВК «матеріяли та таблиці показують нам велику смертність комун та с. г. артільей. Це ж дискредитує колективізацію в сільському господарстві і народження нових колгоспів не покриває цієї смерті». («Вісти», ч. 271).

— І д е а л. — Нема нічого дивного, що при такому фактичному становищі керуючий орган партії й правительства вважає за ідеал досягнення, «щоб рівень внутрішньої активності як усієї партійної організації, так і особливо партійних органів не відставав від рівня активності «безпартійних мас». («Вісти», ч. 272). Видно таки, та активність широких мас поважно непокоїть окупантів.

— П р и ч и н и д е ф і ц и т у — ф і н а н с о в и й ц е н т р а л і з м М о с к в и. — Це мусіла визнати і остання сесія ВУЦВК-у, яка «зазначила, що дефіцит в бюджеті України стався в наслідок недостаточности прибуткових джерел, що їх призначено для УСРР». («Вісти», ч. 273). Це ж саме мусіє підкреслити навіть тов. Грінштейн (представник України). Він на засіданні «верховного совета народнього хазяйства, зупиняючись на співвідношенні звичайної та надзвичайної частини бюджету України, зазначає, що найголовніші видатки по Україні припадають на надзвичайну частину видатків і обумовлені загально-союзними директивами в царині індустріялізації промисловості та політики цін і т. і. Багато республіканських трестів тільки формально є українськими. Насправді вони мають загально-союзний характер». («Вісти», ч. 273).

— С у м н а п о т і х а. — Зате ВУЦВК на прикінцевому засіданні своєї сесії втішається, «що народнє господарство УСРР тісно ув'язане з усім народнім господарством ССРСР». («Вісти», ч. 273). Кому ця «ув'язка» на користь, це що-дня поясняють совітські газети в своїй економічній хроніці, витинки з якої подаємо нижче.

— Н е д о в і р р я н а с е л е н н я. — Артемівський робос констатує «недовірря до перепису, що існує у населення». («Вісти», ч. 273). Тай звідки ж йому тому довірря взятися?

— Українське паливо для Москви. — Паливний кризис, по-за загальною загрозою усій промисловості, викликає по-важне ускладнення між Москвою та Україною. Заготовлене паливо, що мало йти для української промисловості, тепер раптом перекидається на північ. ВУЦВК спробував було примусити це, посилаючись на крах всієї української промисловості, але Москва настояла на своєму. На низці українських заводів припинено роботу. Щоб покласти край домаганням українського правительства, засновано спеціальний комітет паливний, що йому надані надзвичайні уповноваження. («Руть», ч. 1830).

— Експорт хліба. — Член колегії Наркомторгу УССР Забильський, стверджуючи, що Україна досі «постачала своїм хлібом внутрішні ринки союзу», зазначає, що «нині Україна повинна головну увагу звернути на хлібний експорт» («Вісти», ч. 273). Хліба вже для Москви досить, тепер грошей треба, а тому, щоб вивезти більше, «зменшуються споживання пшениці в Україні», при перемолі пшениці «примішується в певній частині жито, щоб основну масу пшениці направити на експорт». За те Москва обіцяє крам: «зменшення завозу промтоварів на Україну не передбачається». («Вісти», ч. 273).

— Недостача мануфактури на Україні. — Тимчасом з сусідньої шпальти тієї ж газети довідуємося, що замість обіцяних двох сот вагонів передано на Україну бавовняної мануфактури тільки 50 вагонів, що «й без того недостатня кількість мануфактури надходить н е с ь о є ч а с н о, а до того асортимент її зовсім не задовольняє потреб українського ринку, — ходової мануфактури одержується не більше 20-30 відсот. завозу». «Гостро стоїть питання з суконно-шерстяними тканинами», а це все може одбитися негативно на хлібзаготовчій кампанії

(«Вісти», ч. 273). Хліб Москва взяла, а крामу за нього не дає.

— Українська торгівля за кордоном через московське посередництво. — «В зв'язку з організацією низки імпортерів т-в повстало питання про більшу ув'язку роботи Укрдержторгу з Торгпредствами. Взагалі, імпортерів робота Держторга УССР проходить через комерційний апарат Торгпредств, що з ними складаються генеральні угоди» («Вісти», ч. 273).

І тут «ув'язка»!

— На залізницях. На всеукр. з'їзді залізничників тов. Александров уповноважений Наркомшляхів (звичайно, всесоюзного, бо Україна свого міністерства шляхів не має), дав таку картину: «Ми стаємо перед загрозою, що наш транспорт не справиться в найближчому часі з перевозками промисловості», що «фінансовий стан залізниць досить напружений», що «зіпсуття та переобтяженість основного капіталу на залізницях» викликає «збільшення нещасних випадків». («Вісти», ч. 272). Після докладу всі делегати визнали: «що нинішнє асигнування на відбудову українського транспорту не дає можливості вдержати транспорт на теперішньому його рівні, що про його поширення та реконструкцію власними засобами не може бути ніякої мови»; що «режим економії провадиться іноді коштом робітників» («Вісти», ч. 271), що «деяких кваліфікацій залізничників нині майже зовсім немає, а управління нічого не робить, щоб забезпечити себе робочою силою». («Вісти», ч. 273).

— Централізм і цукрова промисловість. — Централізація найголовніших галузей української промисловості в Москві шкідливо одбивається на народньому господарстві України. Це починають розуміти навіть в офіційних колах. Так, «відчитно-планове Управління гадає, що треба прискорити вирішення організаційного питання цукрової

промисловости в такому напрямку-щоб на Україні було утворено уповноважене представництво Цукротресту. Зокрема слід запропонувати Цукротрестові, щоб всі кошториси на капітальні роботи, перебудування та нове будівництво на Україні затверджувалось, з висновком про їх доцільність уповноваженого Цукротресту, на Україні». («Вісти», ч. 273).

— Досягнення соціалізації землі. — На Полтавщині «майже половина господарств не має ні робочої худоби, ні будь якого реманенту для обробки ґрунту».

«Звідси зрозуміло, що ці мало забезпечені засобами виробництва, господарства, примушені здавати частину або й усю свою землю в оренду; її орендують міцніші господарства, бо мають в своєму розпорядженні зайвину робочої худоби, реманенту й машин». («Вісти», ч. 271).

«Засміченість полей на Україні досягає поверх 25 проц. в середньому, себ-то ми маємо 75 проц. культурних рослин і 25 проц. бур'янів». («Вісти», ч. 271).

— Дніпрельстан і Москва. — Завісу над проектами Москви що-до електрофікації України трохи одхилия праця Машкілейсона («Електричество» ч. II 1925 р.): «Передача электрической энергии на весьма большие расстояния на конкретном примере проекта передачи энергии Днепровской станции в Московский район».

Мало Москві нашого хліба, пукру, заліза та вугілля, — простягас руку тепер і по енергії.

* * *

— Боротьба з нещасливими випадками на заводах. — «Минулого господарчого року по заводах та копальнях Південькриці було 28.000 нещасних випадків з робітниками. Здебільшого ці випадки були наслідком необережності, технічно, неписьменности робітників, а також браку техніки безпеки. Зважаючи ну

зростання нещасних випадків по підприємствах Південькриці та Донвугілля, Південькриця асигнує 4.000.000 карб. на збільшення техніки безпеки, а Донвугіль придбає за кордоном для шахтарів механічні рятівники, що їх до цього часу не вживалося в Радянському Союзі». («Пр. Пр.» ч. 269).

Що з тих заходів вийде, покаже час, а поки що «охорона праці на залізницях є в дуже кепському стані», як скаржаться делегати на залізничному з'їзді («Вісти», ч. 271). Тим же самим побиваються робітники і Нархарчу, що на своїому з'їзді «зазначали, що наші організації іноді не досить чутливо ставляться до інтересів та вимог трудящих. Представники міських комів в РКК недостатньо ознайомлені з трудовим законодавством і не обороняють як слід інтересів трудящих». («Вісти», ч. 273).

То ж не диво, що при таких умовах тільки й чути серед робітників запитання — «чи єсть у нас охорона праці?» («Пр. пр.», ч. 251) А службовці комунгоспу з розпачем пишуть до «Вістей» (ч. 264): «коли зглянеться на нас охорона праці?» Газета «потішас»: «Навряд чи охорона праці зглянеться, а от на прокуратуру покладати надії можна».

«Гадаємо, що вона зглянеться і, притягне до відповідальности винних в покаліченню легенів людських, та дасть можливість утворити потрібні обставини для праці співробітників». («Вісти», ч. 264).

Добра потіха, тай добра і ця своя «рабоче-крестьянская» адміністрація, що на неї один засіб — прокуратура!

— Бюрократизм. — Зате «звітність» на заводах росте, як на дріжджах. Те, що на війні займало 12 колонок, тепер розрослося до 72 та ще 15 додатків, і все страшно заплутане, а до того «Обслідування звітности спеціальною комісією виявило, що робітників систематично обдурували. Поруч зі зростом звітности зростають штати».

(«Ком.» ч. 264).

— Житлове питання. «Особливо болючим питанням» для залізничників є житлове питання. Житлова кооперація не може розв'язати житлової кризи, потрібна, безумовно, допомога з боку держави». («Вісти», ч. 281).

— Безробіття. — Загальне число безробітних на Україні 325.000 чол. причому на біржах праці з них не зареєстровано більше 44 відсотків. («Вісти», ч. 271).

* * *

— Хуліганство в Києві, «не зменшується. Про це свідчать числа: у вересні трапилося в Києві 215 випадків хуліганства, у жовтні — 221 і за вісім днів листопада — 58». («Пр. Пр.», ч. 267). В «Житомирі останніми часами зменшилося, але надзвичайно поширилося на селі. По деяких місяцях хуліганство навіть має загрозливий характер і зриває громадську роботу». («Прол. Пр.», ч. 271).

Боротьба з ним іде, а засіб на нього радикальний, хоч і дуже старий відкрили лікарі Київщини на конференції. Подаємо його у всій красі оригіналу: це славнозвісний циркуляр:

«По РСФРР уже видано об'язника, щоб хуліганам не потурати. Певно незабаром це буде зроблено й на Україні. Разом із цим хуліганські випадки на багаті зменшаться й від того, коли лікар триматиме щільний зв'язок з робітничою масою». («Прол. Пр.», ч. 268).

— Вище призначення. «Ми повинні вітати ваш перехід на більш відповідальну роботу». — Так провозжали співробітники держплану свого голову тов. Гринька, призначеного членом союзного держплану в Москву. Де ж пак, в саму столицю, от кар'єра! Знай наших! («Вісти», ч. 272).

— Школи яничарів. — Останній з'їзд комсомолу поставив перед організацією завдання «практично перевести в життя останні партійні постанови про створення

на Україні шкіл селянської молоді, що повинні підготувати культурних сільських господарів. («Пр. Пр.», ч. 271).

— Туди боляче і сюди гаряче. — Тимчасом в комсомолі не гаразд. Ось що кажуть вони сами про себе:

«Масова робота слаба. Ми не вміємо її організувати. Слабо обслуговується позапартійна молодь, комсомольці не бажають ходити на позапартійні зібрання, чому робітнича молодь слабо йде до лав комсомолу». («Вісти», я. 271).

Треба збільшити за всяку ціну кадри, а страшно віддати себе в руки селянської молоді, тоб-то чисто української, і перестати бути самими собою. Звідси такі хитання на пленумі.

«Приймати молодь в нашу організацію треба, але треба мати індивідуальний підхід при прийомі та додержуватись статуту союзу.

«Зараз ми маємо в комсомолі робочих та батранів вкупі 52 відс. селян — 40 відсотків та ін. — 5,4 відсот. 52 відсот. пролетарського ядра ні в якому разі не можна зменшувати. Припиняти прийом селянської молоді неможна, але треба збільшити прийом робітничої молоді». («Прол. Пр.», ч. 272).

Справді ні в тин, ні в ворота: і кадри треба збільшити, і селянської молоді боятися.

— Похвала Винниченкові. — «Ком.», ч. 267 похваляє Винниченка за його останню брошуру «Поворот на Україну». Що вони там собі сваряться чи милуються, то їхня сімейна справа, яка нас не обходить, але, на жаль, мусимо розчарувати «Комуніста». Глибоко він помиляється, коли думає, що «голос з того боку, з уст Винниченка свідчить про певне отверезіння, що відбувається серед мислячої ще частини еміграції, що мріє про поворот на Україну для чесної роботи, а не для яких інших цілей». Голос цього письменника давно вже може говорити тільки сам за себе. За ним ніхто не стоїть. Потішас

себе совітська газета «новим етапом у розвитку поворотницьких настроїв серед емігрантської молоді, яку пробує організувати В. Винниченко». Нікого він не зорганізує.

— Армія робкорів. — «У союзному масштабі ми маємо 250.000 робкорів, з них 150.000 припадає на селькорів, 35-40 тисяч військорів, 10-15 тисяч ювкорів» («Прол. Пр.», ч. 266).

А газеті все ще мало!

У ФРАНЦІ.

— Подорож Пана Голви Держави. — П. Андрій Лівіцький знаходиться тепер Швейцарії. В недовгій часі сподіваються його приїзду до Парижу.

— Приїзд проф. О. Лотоцького. — Цими днями до Парижу прибув проф. О. Лотоцький.

— Українська Православна церква в Парижі. 19 грудня після служби Божої відбудуться парафіяльні збори.

24 грудня о 6.30 год. веч. урочиста Різдвяна служба Божя, а після неї буде улаштовано безкоштовну ялинку для всіх українських дітей, що перебувають в Парижі. О 9.30 год. веч. різдвяна вечеря із зівздуо, колядками та інше. Записуватися і всі справи — 19 грудня в церкві.

— Оден-ле-Тіш. — 17. XI перенесено помешкання Громади до кафе «Сінема» (Пляс дю Шато). З 2. XII функціонує громадська їдальня. Обід коштує 5 фр. 50 с. Обідає зараз 30 душ. Незабаром треба сподіватися значного збільшення харчівників і поширення операцій.

— Кнютанж. — У неділю 28 листопаду в м. Кнютанжі відбулося загальні збори української Громади. На зборах було присутніх членів біля 30 душ. На цих же зборах були проведені і пере-

вибори Управи Громади та Ревізійної Комісії. До складу Управи Громади ввійшло 5 чол.: Афнер, Галушко, Мелашенко, Наливайко та Санчук. Головою Громади обібрано — Афнера. До складу Ревізійної Комісії ввійшли: Лоскія — голова, члени: Білецький та Денин. Вибрано також і Комітет по влаштуванню ялинки на Різдвяні Свята для українських дітей м. Кнютанжа та околиць.

— Дівіон. — Ми приїхали з Чехії перед чотирма роками і застали нашу еміграцію неорганізованою. Заснували «Просвіту» і «Січ». Просвіта зачала дуже гарноро звизатися. Далисьмо кільканадцять вистав, та концертів на честь Шевченка та Франка. Де-які українці, що входили в польську секцію «Unitary» нам шкодили і проти нас агітували. Кінчили вони тим, що, щоб нам пошкодити, вдалися аж до «Союзу Українських Громадян» і одержали поміч від большевиків. Почали їздити Волошини, Гондалюки, Кейси та інші. Обіцяли поворот домів. Кінчилося тим, що за поміччю кількох галичан вони таки захопили «Просвіту» і її майно та не на добро, бо довелися їм все це швидко ліквідувати. Здорова частина громадянства, побачивши, що робота большевиків є ніщо інше, як шахрайство, їх вигнали. 28. XI. були збори, явилось до 80 душ. В Просвіті вже є 40 душ. В цю околицю прибуває багато галичан і українців з Волині. «Просвіта» вже має свій льокаль, платить 70 фр. місяшно. Щоб посунути справу нам конче треба зорганізувати хор і аматорський гурток. Маємо музиків з струнментом. З хором гірше, бо немає диригента. Дуже потрібно, щоб організована укр. еміграція допомогла нам зорганізувати читальню. Ми вже маємо де-які газети і журнали в тім числі «Укр. Голос», «Тризуб» і присилають нам «Укр. Робітника». Наша бібліотека числить всього 40 книжок. Записалося до нас багато неграмотних, але немає книжок, щоб їх вчити. Хотіли б вчити французьку мову. Цими днями думаємо вислати делегацію до франц. вчитель-

ства. Ще одна дуже важна справа — релігійна. Є тут православні і греко-католики, але і ті і другі безпорадні.

У Польщі.

— Товариство ім. С. Петлюри. — Товариство ім. С. Петлюри стало розвиває свою діяльність, працюючи в тісному контакті з своїми відділами, розкиданими по цілій Польщі. Серед останніх найбільшу активність виявляють відділи в Хшанові та в Тарнополі. В найближчому часі Головна Управа випустить у про-
даж перстень, про який ми вже згадували в одному з попередніх дописів про Товариство. До половини листопаду до каси Головної Управи влило до 2.000 зл. п. Сума ця на сьогодні вже значно збільшилася.

До цього часу відділи т-ва мають:

В а р ш а в а. — До президії входять: п. Мазюкевич — голова, й. Косаревський — заступник голови, п. Чехович — скарбник, п. Куліковський — секретарь та п. Мегик — завід. інформ. відділом.

К а л і ш. — До президії входять: ген. хор. Куц — голова, пані Кондратченко — заступник голови, сот. Миколаїв — скарбник, підп. Поготовко — секретарь і пор. Можейко.

Х ш а н і в. — До президії входять: п. М. Обертинський — голова, п. Задояний — заступник і скарбник та п. М. Проскурний — секретарь.

В о л о м и н. — На чолі стоять: п. С. Іванович — голова та п. Гадзецький — секретарь.

Г а й н і в к а. — На чолі стоять: п. Корнієв — голова, Г. Кузьменко — скарбник та С. Поломарчук — секретарь.

К о в е л ь. — На чолі стоїть п. О. Калюжний.

П і н с ь к. — На чолі — п. С. Виницький.

Т а р н о п о л ь. — На чолі — п. Ю. Христия.

Б и т к і в. — На чолі п. Ю. Фолюшняк.

Ц у м а н ь. — На чолі стоять:

п. О. Танцюра, п. Я. Колесник та п. Вяч. Лебів.

Л ю б л и н. — На чолі п. В. Соломко.

П о з н а н ь. — На чолі п. Бердовський.

Т е р н і в. — На чолі ген.-полк М. Юнаків.

Б і л о в і ж. — На чолі п. М. Бурківський.

С т ш а л к о в о. — На чолі п. Б. Головня.

м. К а л і ш. — На чолі стоять: п. Г. Базилевський, ген. Шепель, підп. Петлюра, підп. Поготовко та п. Кондратченко.

Як бачимо існують в Польщі ще деякі осередки скупчення нашої еміграції, які ще не організували у себе відділів т-ва ім. С. Петлюри. І побажати належить їм як найскорше приєднатись до одної еміграційної сем'ї, об'єднаної в згадане т-во.

— ИИ.

— З життя української еміграції в Кракові. — В житті української еміграції в останньому часі помічається певне оживлення. При допомозі Укр. Центр. Ком-ту у Польщі найнято тут помешкання для канцелярії місцевого відділу УЦК, що знову ж спричинилось до збільшення руху, до більшого напливу подань різного характеру, які в міру можливости залагоджуються. Відділ УЦК турбується про утворення тут православної української парафії. Релігійні потреби задовольнятиме військовий пан-отець при ДОК. Загальними зборами вже обрано з кола українських громадян церковного старосту. Складався невеликий церковний хор, який влаштовує вже пробні співанки. Посвячення церкви має відбутися на початку січня. Є можливість припускати що незабаром більшого розгону набере і праця культурно-освітня. В значній мірі її успіх залежатиме від широкої співпраці місцевої української інтелігенції з місцевим відділом УЦК та іншими громадськими організаціями. Існують тут спор-

тивний гурток зза браку матеріальних засобів все ще не може розвинути широко своєї діяльності. Помітне певне поліпшення в житті інвалідів. Безробіття по-троху зменшується, одначе в біжучому році вряд чи вдасться його остаточно зліквідувати. Час від часу місцевим відділом УЦН уділяються допомоги потрібючим. Засновано тут рівно ж і відділ т-ва ім. С. Петлюри.

— Відкриття зимового сезону у Українському клубі у Варшаві відбулося 4-го грудня ц. р. Було дано концерт-вечірку, яка відбулась в саялах Ремісничої ресурси (Мьодова 14). В концертній частині участь взяли: пані Р. Давидович, п. Д. Курило, пані К. Мартиш, п. Є. Власенко та пані Я. Шмурло. Виступи пані К. Мартиш, а особливо українські думи в виконанні п. Власенка при акомпаніменті бандури і сольові співи пані Я. Шмурло не раз нагороджувались рясними оплесками. Під час танців грала українська струнна орхестра п. Л. Русаневича.

— Нова книжка. Вийшла з друку перша в українській мові книжка по воєнно-польовій санітарії б. Начальника Санітарії Армії У. Н. Р. полковника — лікаря Д-ра Дайна Олександра під назвою «Воєнно-санітарні начерки українського лікаря».

Крім спеціальної воєнно-санітарної справи в книзі маютья ще й загальні відділи, що торкаються взагалі життя української армії та зачеплено пекучі питання цілої української справи.

Книжка має 154 сторінки (вісімки) з 14 схемами в тексті і копіями з 8 документів.

Ціна 4 зол. Набувати у Євгени Дайн. Гурна вул. ч. 15 м. 5, Каліш, Польща.

В Америці

ШИКАГО, ІЛЛ.

Засновання Комітету Оборони Чести України.

З ініціативи Т-ва ім. Івана Котляревського основано в Ши-

каго, Ілл., «Комітет Оборони Чести України», на зборах представників чотирнадцяти українських товариств. Уряд тов. ім. Котляревського скликав представників товариств на наради, які відбулися дня 14. жовтня в Українській Народній Галі.

Слідуючі товариства надіслали своїх делегатів: Т-во Родження Пресв. Богородиці, 259 від. У. Н. Союза; тов. св. Петра і Павла, від. 220. У. Н. Союза; братство св. Димитрія, від. 301 У. Н. Союза; тов. ім. Т. Шезченка, від. 252 У. Н. Союза; українська православна парохія Пресв. Тройці, тов ім. Ів. Франка, 93 від. У. Р. Союза; тов. Волод. Винниченка, 252 від. У. Р. Союза; тов. ім. М. Грушевського, від. У. Р. Союза; тов. ім. Богдана Хмельницького, 66 від. У. Н. Помочі; тов. «Баандурист»; Т-во ім. Івана Котляревського, 23 і 33 від. Оборони України; Запомогове Т-во Українських Жінок.

Збори відкрив п. Г. Симочко, предс. тов. ім. Котляревського.

Предсідателем зборів вибрано п. Т. Маслея, секретарем п. Мисина. П-н Симочко пояснив зібраним ціль зборів. При кінці місяця травня упав від ворожих куль на вулиці м. Парижа бувши: Головний Отаман Симон Петлюра. Небаром перед судом в Парижі відбудеться судовий процес проти убийника, жиди Шварцбарта. Жиди і большевицький уряд вживають усіх засобів, щоби злочин Шварцбарта представити в леройським освітленню, — що нібито убийник помстився за кривду і погроми виконувані на жидях по приказу пок. Головного Отамана. Нам відомо, що усі ті наклепи неправдиві. Ми могли годитися або не годитися з політикою Симона Петлюри, однак перед судом в Парижі мусимо оборони честь усього українського народу, опрокинути усі ворожі наклепи, доказати, що ані бувшому правительству Української Народної Республіки, ані усьому українському народови таких обвинувачень не можна ставити, бо вони не годяться з правдою. Жиди складають на оборону Шварцбарта

великі гроші. Українці теж мусять своїми жертвами допомогти очистити від нечесних очернень ім'я пок. Симона Петлюри і усього нашого народу. Крім цього Українці обов'язані допомогти вдові і дочці-сироті, які осталися беззахистними після смерти пок. Симона Петлюри. Українці на еміграції в різних краях Європи заснують Комітети і збирають жертви на цю ціль. Те саме повинні зробити Українці в Америці. В тій цілі розписано листи до українських товариств в Шикаго, з яких 14 товариств надіслали своїх представників. Від імени товариства ім. Котляревського п. Симочко заявляє, що воно буде по своїм силам підтримувати започатковану акцію для оборони чести України.

Після річевої дискусії начеркнено програму діяльності посеред Українців в Шикаго. Уряд Комітету Оборони Чести України має скликати три віча в Шикаго: одно в північно-західній частині міста, друге в полудневій і третє в Борнсайд. Підчас віч, після промов, в яких буде з'ясована діяльність пок. Симона Петлюри, будуть переведені збірки так для процесу, як на допомогу родині Покійного. Крім того Комітет звернеться до всіх товариств, щоби вони жертвували із своїх нас певну суму на цю ціль.

До уряду Комітету Оборони Чести України вибрано наступних: Іван Меґас, предс.; Іван Савчук, секр. рекорд.; Дамян Шостак, секр. фінанс.; П. Жовнірчук, касієр; П. Щербатий, в. Максим, Іл. Савіцький, контролйори.

Постановлено, що уряд має звернутися до українських часописів з проханням оголосити віча, які відбудуться в Шикаго, а також старатися, щоби й інші українські громади в Америці помогли тій справі. Доручено урядові увійти в порозуміння з Комітетом в Парижі, який займається підготованням процесу, і з Вдовою по пок. Симоні Петлюрі і вирішити, куди мають бути вислані зібрані жертви. Вказ жертв буде оголошений в часописах.

Іменем Комітету Оборони Чести Українського Народу звертаємось до всіх українських громад в Америці з зазивом, щоби і вони доказали, що вміють постояти за честь усього українського народу і дати поміч родині, яка лишилася в прикрих матеріяльних відносинах після смерти великого Борця за волю України. («Собода» з 20. XI. 26 p.)

— Х о р О л е к с а н д р а Кошиця, переорганізувавшись, почав свої виступи в Сполучених Штатах Америки. 17 жовтня хор співав у Нью-Йорку, 19 жовтня у Філадельфії. В газеті «Нью-Йорк Геральд-Тріб'юн» уміщено портрет Кошиця. (Наша Бесіда» ч. 22).

— Л и с т з Б р а з и л і і. Поважання й привіт від громадянства; повідомляємо вас про наше благополуччє життя. Живі й здорові, працюємо разом в одному місці. Маємо свій Комітет-Раду. Тільки те неспько, що не можемо держати звязку з нашими проводирями і святою справою. Ну, нічого, наскільки можемо — це робимо. Тут ніхто нас не ображає, а навпаки люблять, бо працюємо добре. Трапився у нас тут нещасний випадок: Грись Чопин відібрав собі життя, попрацювавши 2 місяці; народився 1899 p. у м. Зіньківцє коло Кам'яця-на-Поділлі; служив козаком при Державному банкові. Ще відбився від нас п. Моркотун, що кудись виїхав в друге місце.

Наш Бразильський Комітет ласково просить повідомити про нас Ц. К. у Варшаві і взагалі вислати нам книжок та газет, і нас не забувати.

Гуменюк Василь, Маріуца Дем'ян, Ключан Володимир, Тришотко Дмитро, Борусевич Василь, Лаврентів Тарас, Андрійчук Йосип, Андрійчук Михайло.

Адреса: Mr B. Humeniuk. Faren-da bila vista Linka Sorokobana, Estacon Ipausu Sur Estado de Sao Paulo, Bresil.

Виклад Бернарда Лекаша про погроми на Україні.

7 грудня «Всесвітнє товариство жидівської молоді» улаштувало в Парижі два прилюдних доклади. Перший був зроблений П'єром Бонарді, французьким журналістом, про його вражіння від подорожі по Палестині, другий — Бернардом Лекашем, жидівсько-французьким журналістом, про погроми на Україні: П'єр Бонарді виявив себе великим прихильником сionістичного руху, але він висловлювався проти сionістів-ревізіоністів, які не задовольняються тим становищем, що їм дає в Палестині декларація Бальфура, і які б хотіли насильно викинути арабів з землі обігваної. Ці війовничі настрої примусили англійську владу в Палестині ставитись із застереженням до жидівських змагань й прислухатись більш уважно до бажань арабського населення. Характерною є відповідь, яку одержав П'єр Бонарді від одного впливового арабського паші на запитання, чи він задоволений приходом до них жидів: «вони наші брати, але ми проти того, щоб вони сюди переселювалися, бо серед них багато комуністичного елемента; рано чи пізно нам прийдеється виступити проти них».

Другий докладчик Бернард Лекаш, як відомо, є приятелем Тореса й був посланий недавно до Москви, а потім на Україну для збирання матеріалів про погроми для процесу Шварцбарда. На самперед він попередив публіку, що він не може тут подати всіх відомостей, які він зібрав, бо це могло б пошкодити інтересам оборони на процесі.

В своєму викладі Б. Лекаш старався головним чином намалювати перед слухачами жахливі картини різних епізодів проти-жидівських погромів й викликати серед французьких жидів обурення й ненависть до тих, кого він має інтерес виставити, як погромщиків. Лекаш безапеляційно заявляє: «ви можете мені повірити, Петлюра був погромщиком, я в

тому переконався». Про погроми большевиків він не згадує а ні словом, про погроми денкинські раз чи два випадково згадує; про боротьбу укр. уряду з погромами Лекаш, очевидно, «не чув». За чотири роки війни після революції, каже Лекаш, було 1.520 погромів. З них 226 зробили денкинці, 211 — «петлюрівці», 47 — поляки, 47 — Балахович і т. и.; загинуло 360000 (?) жидів, з них 90.000 (!?) від «петлюровців». Далі згадує Лекаш про різні міста, де були найбільші погроми: Херсон («петлюрівці з участю грецького й французького війська спалили 500 жидів»), Чорний Острів («петлюрівці залишили після себе 9 убитих і 50 ранених жидів»), Київ (31 серпня 1919 року загинуло 37 жидів студентів, 10 жидівських дітей було викинуто з вікон; про денкинські погроми в Києві не згадується ні словом), Сміла, Васильків («погроми робили петлюрівці під проводом отамана Соколовського»), Макарів («жидів роззували й примушували босими ходити по снігу»), Мнясково, Біла-Церква (Лекаш говорив з свідками погрому — Гросманом, Розенфельд, Умань («погроми робив петлюровець отаман Климелко»), Фастів (тут лише докладчик згадав про Деникіна), Житомир («Петлюру прохали дати розпорядження припинити цей погром, але він відмовився; по стінах були розвішані погромні прокламації; після погрому забороняли ходити жидів; погром був зроблений тут Босняком, який підлягав Петлюрі»), Проскурів (Лекаш говорив тут з рабином, з д-ром Дорхтманом, які були свідками погрому; «через 3 дні після погрому Петлюра дав підвищення Самосенку»). Згадує також Лекаш про отамана Волинця («примушував жидів танцювати перед смертю»), полковника Д'яченка («він нищив жидів лише білсю зброєю; «нам треба жидівської крові!», казав він; Петлюра призначив його генералом»).

Лекаш має низку фотографій з часів погромів.

На заключення Лекаш задає собі питання, чи й надалі при кожному заворушенні на сході жиди мають гинути. В сучасний

мент совітська влада охороняє жидівське населення від антисемітів; висновок ясний — «треба затримати цю владу», хоч Лекаш, правда, цього не договорує, а далі докладчик додає, що в 1919 році і пізніше були жида, які вступали до червоної армії і мстились таким чином; в залі аплодисменти — очевидно по адресі жидів-червоноармійців. Отже в цьому (в помсті на невинних) Лекаш, а з ним і велика частина аудиторії, бачуть розрішення питання погромів. Викликавши у присутніх почуття цілком зрозумілого обурення проти варварських вчинків над жидівським населенням Лекаш, уміло направив це обурення проти ворогів своїх «патронів» з Москви.

З ЧУЖОЇ ПРЕСИ.

— **Україніса.** В найбільшому південно-німецькому часописі «Munchner Neuste Nachrichten» появились в послідньому часі дві статті б. консула УНР в Мюнхені В. Оренчука, а саме 24 вересня б. р. під заголовком «Що діється на Україні», а 14 листопаду б. р. «Україна і Німеччина».

— **Серед російських «возвращенців».** — Як подають «Дни» ч. 1176 серед цього роду людей не все стоїть «благополучно». Большевицькі методи вербування «громадян СССР» не завжди оправдують себе. Один з «возвращенців» написав листа до редакції «Днів»; в якому викрив різні внутрішні нелади серед завербованих. Річ в тому, що хоч по списках кількість «поворотців» дуже велика, — ледве не 5 тисяч, але це тільки на папері. Записувались в союз «поворотців», коли була надія, що це дійсно допоможе повернутися. А коли побачили що всі ці союзи — і «возвращенців» і «русских рабочих» і «ревнителей православия» сформовані тільки для гри «в кошкі мишки», то на записування втратили надію. Членські внески платять неохоче навіть ті, що ще не розчарувались, і вважають за краще чекати. А між тим у кожного, хто записався на руках є квиток. І кожний

з таким квитком може йти на зібрання, крутитися коло поворотських центрів; а тому що таких власників квитків багато, а народ вони текучий, то прослідкувати за ними тяжко. Отже з'явилася думка «виключити всіх неплательщиків» і допускати на майбутнє тільки тих, що платять. Хай замисль кілька тисяч в союзах після чистки буде кілька сотен і навіть десятків — проте легше буде за небагатьма, що лишилися, слідкувати. Отже — і в Парижі большевики своїм методам вірні: схоронюють з них принаймні два: чистка і слідкування. А в ч. 27 большевицького «поворотського» журналу «Наш Союз» видрукувано статтю під заголовком «Злостніе неплательщики», в якій автор протестує проти великої кількості записаних, які жадної користі не дають, забувають про свої обов'язки і т.д., а тому вважає, що далі так продовжуватися не може. І не повинно. На найблизшому засіданні «возвращенців» буде поставлено питання: що робити із «злостними неплательщиками». І засідання вилучити з складу совнароду. А до чого поведе це виключення надалі — судити поки тяжко. У всякім разі до добра це не приведе...» Коли вже дійсно «совнарод» так роспустився, що доводиться думати (навіть в пресі писати) про чистку та про слідкування, то дійсно — «не благополучно».

— **Антисемітський рух на Україні.** — Чутки про антисемітський рух на Україні, які подає закордонна преса, занепокоїли редакцію «Нашого Пшешельонду» і її представник звернувся цими днями до совітського посольства у Варшаві за інформаціями в цій справі. «Не заперечуємо жадним чуткам про погрома і рух повстанців, відповіло посольство, бо тоді мусли б ми перетворитись в бюро безконечного спростовання всяких фантазій емігрантської преси. Жадних інформацій в цій справі з СССР не було».

Але як видно немає диму без вогню. Посольство «алі інформує: «Не заперечуємо, що в ССРСР ще існує антисемітський рух на Україні. Є то спадщина царських часів, часів Петлюри, Деникіна і їх союзників. Маємо досить сили, щоб побороти цей антисемітський рух».

А після, ні з того, ні з цього, посольство додає: «погроми можуть снитись лише емігрантам. Погроми — то мрія емігрантів».

— «Раковіяда» в Парижі. Українці добре пам'ятають як за часів гетьмана у Києві велась безконешні українсько-московські переговори, як большевики, не маючи ніякого наміру довести їх щиро до «благополучнаво» кінця, крутили, затягали, а тим часом провадили свсю московсько-комуністичну пропаганду на Україні, в дипломатичних валізах возили гроші на повстання на Україні, прокламації і т. и.

Отаке саме тепер повторюється і в Парижі з справсю французько-московських переговорів. Вони вже довго тягнуться, Кореспондент «Le Temps» з Двинську з 2 грудня тепер повідомляє, що «делегация для франко-російських переговорів знаходиться в стані повної реорганізації що Преображенський і Членов, а також Рейнгольд виключені з делегации. Треба сподіватися, — пише далі кореспондент, — на нове затягнення переговорів».

Не треба бути пророком, щоб

сказати, що ще певно разів десять і з однаковим результатом будуть московські большевики починати і кінчати переговори, розганяти і знов складати свою делегацию і до результата не дійде ніколи, бо московські большевики не можуть і не хочуть довести справсю до кінця і це вони добре знають. Їм важно перебування в Парижі з метою агітації і підтримування таємно всього того, що може зруйнувати Францію. Та сама історія на Україні, чи в Лондоні, чи в Бразилії, чи в Парижі, чи на Яві, чи в Хиві чи де инде.

О к о .

— В Празі видруковано «Отчет о состоянни и дѣятельности русскаго юридическаго факультета в Прагѣ за 1925-1926 учебный год». Як довідуємося з цього звіту, на російському юридичному факультеті (інших факультетів немає) в Празі було в останньому академічному році 20 професорів, 3 доценти, 9 приват-доцентів, 4 «преподавателя» та 14 професорських стипендіятів. Факультет існував у складі трьох (II, III, IV) курсів, — в цьому році вже не було прийому на перший курс, і таким чином, року 1929 факультет має ліквідуватися. 16-го травня 1925 р було на факультеті 439 студентів, 18 травня 1926 р. — 259. Надруковано факультетом за рік та знаходиться в друкарні підручників загальним розміром 3068 сторінок. Бібліотека факультету має 9.536 книг.

Надіслані до Редакції:

Книжки:

- Богдан Лепкий. — «Мотря», 2 томи. Видання Укр. Накладні. Київ-Ляйпціг. 1926 р.
- Пого ж. — «Не вбивай», 1 том. Того ж видавництва. 1926 р.
- Й. Ф. Рутерфорд. — «Царство, якого всі бажають». Видання міжнародного т-ва дослідників Біблії. ст. 56 Бруклін. Н. Й. 1926 р.
- А. Ш. — «Записки Сиониста» ст. 72. Видання Паволоцького. Париж. 1926 р.
- Михайло Галушинський. — Українські народні бібліотеки і праця над поширенням книжки. Вид. «Просвіта». Львів. ст. 16. 1926 (на укр. і франц. мовах).
- Л. Биковський. — Канада (замітки для переселенців) власним накладом. Подєбради. 1925. ст. 100.

- Його ж. — Український Науковий Інститут Книгознавства. Вид. «Укр. Книгознавство». Подєбради. 1925. ст. 48.
- Господарські нариси. — Праці семінарів економічно-кооперативного факультету Укр. Госп. Академії, в ЧСР. Подєбради. 1926. ст. 50 58 61 20 22.
- Мик. Грінченко. — Історія укр. музики. В-во «Спілка». Київ. 1922. ст. 278.
- Бібліотечний збірник ч. I. Праці першої конференції Наукових Бібліотек УСРР. Видання Всенародньої Бібліотеки України при Укр. Академії Наук. Київ. 1926. ст. 174.
- С. Пастернак. — Всенародня Бібліотека України при Всеукр. Академії Наук. Вид. Всеукр. Академії Наук. Київ. 1923. ст. 64.
- М. Зеров. — Нове українське письменство. Вид. «Слово» 1924. Київ. ст. 136.
- Микола Макаренко. — Орнаментация української книжки XVI-XVII ст. В-во «УНІК» (Укр. Наук. Інститут Книгознавства). Київ. 1926. ст. 70.
- П. Клименко. — Графіка шрифту в Острозькій Біблії. Того ж в-ва «УНІК». Київ. 1925. ст. 24.
- Л. Биковський. — Бібліотечна справа в Чехословаччині. Того ж в-ва «УНІК». Київ. 1925. ст. 16.
- Бібліологічні Вісти. Січень-Березень. Київ. 1924 р. ст. 180.
- Бібліологічні Вісти. ч. 1. Київ. 1926. ст. 88. В-во. «УНІК».
- Проф. І. Огієнко. — Новочасний церковно-слов'янський правопис. Варшава. 1926. ст. 28.

Журнали :

- «Літ.-Науковий Вістник». Книжка XI. за Падолист. Львів. 1926.
- «Вартова Башта». Вістник Присутности Христа. ч. 9. за вересень. Видання Міжнарод. Т-ва дослідників Біблії. Бруклін. Н. Й. 1926.
- «Наш Приятель» ч. 9. Львів.
- «Сільський Світ». ч. 8. Львів.
- «Колічки». ч. 10. 1926 р. Українська Станиця. Каліш.
- «Місіонар» пресв. серця Ісусового. ч. 10 і 11. Жовива.
- «Віратар Наука» ч. ч. 10, 11. Коломия.
- «Воскресное Чтеніє» церковно-народній журнал (по російськи) Друкарня Синодальна. Варшава. ч. ч. 45-48. 1926 р.
- «Світ» ч. ч. 19-20, 21, 22. Львів. 1926 р.
- «Наша Бєсїда» ч. ч. 21, 22. Варшава. 1926 р.

Газети :

- «Українське Життя», ч. 8, 9, 10, 11, 12. Подєбради. ЧСР.
- «Православний Вістник». ч. (31) 10. Вінніпег. Ман. Канада.
- «Січ». Чикаго. С. Ш. П. А.
- «Український Голос» Перемишль.
- «Громада». Луцьк.
- «Канадійський фармер». Вінніпег.
- «Українська Громада». Н'ю-Йорк.
- «Дніпро». Чикаго.
- «Хліборобське Слово». Чернівці. Буковина.
- «Український Хлібороб». Бразилія.
- «Наше життя». Холм.
- «Дзвін». Рівне. Волинь.
- «Свобода». Н'ю-Йорк.
- «Український Голос». Вінніпег.

« Канадійський Українець ». Вінніпег.
 « Українська Громада ». Луцьк ч. 1, 2.
 « Głos Prawdy ». Warszawa. o«o
 « Kurjer Poranny ». Warszawa.

З М І С Т.

Париж, неділя, 19 грудня 1926 року — ст. 1. — В. Б у р. «Нова Палестина» — ст. 3. — В. Р о м а н а. Нерви не витримують — ст. 7. — В. С л о в о ж а н с ь к и й. «Український» пролетаріят показує справжнє обличчя — ст. 11. — З судової справи — ст. 15. — Од редакції — ст. 15. — Х р о н і к а : З великої України — ст. 16. — У Франції — ст. 22. — У Польщі — ст. 23. — В Америці — ст. 24. — Виклад Бернарда Лекаша про погроми на Україні — ст. 26. — З чужої преси — ст. 27. — Надіслані до редакції книжки, газети та журнали — ст. 28

Каталог Книгарні Тризуб на перше грудня 1926 р.

А в т о р	Н а з в а	Ц і н а.
Королів.	Лісове свято	2.26
	Зустріч	2.50
	Русалка жаба	2.50
	Нечиста сила (казки)	4.—
	Чмелик	40.—
Казки Грима	Народній герой С. Петлюра	5.25
	том 1	4.50
Казки Гауфа	том 2	4.50
	час. 1	3.25
В. Старий	час. 2	3.25
	Слов'янські народні казки	4.50
Винниченко.	Божки, том 8	9.—
Гарик Масарик	Добірні думки	22.—
Б. Шоу	Цезарь і Клеопатра	8.—
Ф. Ніцше	Так мовив Зоратустра	8.—
М. Коцюбинський	Дорогою ціною	4.—
	Пе-коптьор	8.—
Леся Українка	Для загального добра	4.—
	Орфія	4.—
Т. Шевченко	Гайдамаки	8.—
	Байки	3.25
Глібів.	Приказки	3.25
	До світла	1.50
Гребінка	Маніпулянтка	12.—
	Панські жарти	9.—
Ів. Франко	Калевала (переклад)	24.—
	Син України	8.—
Тимченко	за травень	»
	» червень	»
	» вересень	»
	» жовтень	»
	» листопад	»
Златополець	Арифметичні правила для початк. шкіл	2.—
	Наслідкування Христа	8.30
Літер. Наук. Вісник	Святе письмо	30.—
		i 15.—
Чепіга	Життя і значіння Ів. Франка	3.—
	Тома Кемпійський	Ів. Франко .....

Черкасенко	Рідна школа	6.—
Воронець.	Ярина (букварь)	6.—
Грушевський	Всесвітня історія, т. II	6.25
Капустянський	Похід українських армій на Київ-Одесу	34.50
М. Левицький	Україн. граматики	22.—
Сулятицький	Нариси з історії революції на Кубані	40.—
Воєнно-науковий журнал «Табір», ч. 2		15.—
Укр. сільсько-господарська кооперація		32.—
Василь Доманицький з нагоди 15 річниці його смерті		9.20
Сучасне становище с.-господарськ. кооперації на радянськ. Україні		12.—

Н о т и :

Лисенко	Чорноморці (оперета)	40.—
Ярославенко	Журавлі	10.—
Якименко	Тридцять народніх мелодій	12.—

П О Р Т Р Е Т И і л и с т і в к и :

Портрети Ів. Франка	великі кольорові	15.—
	середні »	4.—
Тарас Шевченко	Кольорові малі портрети	2.—
	не кольорові	2.—
Портрети Головного Отамана С. Петлюри		1.—
Листівки різні не кольорові		0.65
Медалі С. Петлюри бронзові		6.—
Б. Лепкий.	«Мотря» і «Не вбивай»	90.—
Календарі: «Просвіти»		
	«Господарь», «Дніпро»	

О. Д о ц е н к о. — Літопис Української революції. т. 2. книжки 4 і 5.
Ціна — 150 фр.
«Студенський Вісник», ч. II. — Ціна — 2 фр.

Н Е З А Б А Р О М П Р И В У В А Ю Т Ь Т А К І В И Д А Н Н Я :

Шевченко.	«Кобзарь»	34.—
Є. Чикаленко	Спогади.	
Д. Дорошенко.	Спогади.	
Листівки кольорові.		

Для зменшення даремного листування прохається попередю завжди запитувати, чи є потрібне видання на складі і лише тоді — присилати замовлення і гроші.

О П О В І С Т К А

Ларіон КОСЕНКО прохає осіб, які вислали на його ім'я через The Bank of United States в Н'ю-Йорку 90 доларів, сповістити, для чого саме призначаються ці гроші.

Т Р И З У Б

тижневик політики, культури, громадського життя та мистецтва, заснований Вяч. Прокоповичем, виходить в 1927 році по старому що-неділі в Парижі при участі тих самих співробітників.

Приймається передплата на 1927 рік.

Передплата : у Франції на рік — 120 фр., на півроку — 60 фр., на три місяці — 30 фр., на один місяць 12 фр.

В И Н Ш И Х К Р А І Н А Х :

	на 3 місяці	на один місяць
Чехія	60 кор.	20 кор.
Польща	12 зл.	4 злоті
Румунія	360 леїв	120 леїв
Німеччина	12 р. м.	4 р. м.
Сполуч. Штати Пів. Америки	3 дол.	1 дол.
Канада	3 дол.	1 дол.

Журнал набувати можна в П а р и ж і : в книгарні В. Поволоцького
13 rue Bonaparte, Paris VI.

Крім того журнал передплачувати й набувати можна у представників «Тризуб»: 1) В сполучених Державах Півн. Америки — V. Kedrovsky, 30 E. 7-th Street, New-York City. 2) В Канаді — W. Sikewitch, 512 Bannerman av. Winnipeg: Man. 3) В Румунії — Dm. Herodot, Strada Delea Veche, 7. Bucarest. 4) В Чехословаччині — П р а г а : F. Slodecky, Horni Cernosice u Prahy, Villa Krotochvil. П о д є б р а д и — Dr. Modest Levicky, Bouckova, 225, Podebrady. 5) В Польщі — W. Prychodko, ul. Długa, 29, Hotel Polski, 9. W a r s z a w a.

Редакція і Адміністрація: 19, rue des Gobelins, Paris XIII.

Поштова адреса: «Le Trident» (Tryzoub). Boîte post. № 15. Paris XIII.

Редагує—Комітет.

Адміністратор: *Іл. КОСЕНКО.*

Le Gérant : Mme Jeanne de Carvalho Gerzain.